

ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto mokslininkų komanda atliko tyrimą, kurio metu aiškinosi Lietuvos savivaldybėse esamų ir kuriamų darbo vietų atsparumą automatizacijai. Gauti duomenys parodė, kad Lietuvoje kuriami darbai automatizacijai neatsparūs, visgi pačios savivaldybės išsiskyrė įvairove. Mokslininkai nustatė, kad mažiausia vidutinė automatizacijos rizika Neringos savivaldybėje, didžiausia – Kalvarijos.

Tyrimas taip pat atskleidė, kad didesnė darbo vietų automatizacijos rizika tose savivaldybėse, kurios vysto prekybai atvirą sektorių, o mažesnė – daugiau užsienio investicijų pritraukiančiose vietovėse. Iš esmės prekybai atviras sektorius reiškia darbo vietas, kurios gamina ir užsienį eksportuojamus produktus.

Dauguma kuriamų darbo vietų – automatizacijos rizikoje

ISM universitete atliktos studijos rezultatai rodo, kad Lietuva priklauso B tipo šalių kategorijai. Tai reiškia, kad didžioji dalis Lietuvoje sukurtų darbo vietų yra riboto gyvavimo trukmės. Tyrimo rezultatai taip pat nustebino atskleidžiant faktą, jog visos Lietuvos apskritys priklauso B tipo kategorijai. Tai reiškia, kad dabartinės investicijos į darbo vietų kūrimą atneš tik trumpalaikę naudą. Nepaisant to, kad visos apskritys priskirtos B tipui, savivaldybių charakteristikos yra skirtingos ir pasižyminčios ženklia įvairove. Dauguma savivaldybių priklauso B tipui, tačiau taip pat papildomai identifikuotos šešios A tipo, devynios C tipo ir dvi D tipo savivaldybės.

„Ši įžvalga yra labai svarbi, nes, nors žvelgiant iš nacionalinės ir apskričių perspektyvos išsūkia atrodo bendri dėl jų priklausymo bendram B tipui, tačiau šis faktas užmaskuoja situaciją, kad skirtingoms savivaldybėms būdinga skirtinga sukrėtimų rizika. Atskleidus šį svarbų dėmenį galima tiksliau numatyti, kur artimiausioje ateityje galima tikėtis sukrėtimų“, – sako prof. dr. Maik Huettinger, ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto Tarptautinio verslo ir komunikacijos programos direktorius, atlikto tyrimo vadovas.

Tyrimo metu atskleista, kad šešios Lietuvos savivaldybės priklauso A tipui: Alytaus rajono, Kaišiadorių rajono, Neringos, Šiaulių rajono, Trakų rajono ir Vilniaus rajono. Tai reiškia, kad šiose vietovėse kuriamos darbo vietos tose srityse, kurios pasižymi didesniu atsparumu automatizacijai. Pasak tyrėjų, užimtumo situacija šiose savivaldybėse trumpuoju laikotarpiu pagerėjo, o ilgalaikė technologijų sukulto nedarbo rizika sumažėjo. Taigi, jos turėtų ir toliau laikytis dabartinės krypties.

C tipui priskiriamos devynios savivaldybės: Alytaus miesto, Anykščių, Ignalinos, Joniškio rajonų, Klaipėdos miesto, Kazlų Rūdos, Panevėžio miesto, Panevėžio ir Tauragės rajonų. Šios savivaldybės praranda darbo vietas, ypač rizikingesnėse profesinio užimtumo srityse. Jose vyksta automatizacijos sukelti struktūriniai pokyčiai – nors dalis darbo vietų dabar yra prarandama, tačiau ateityje praradimai bus mažesni. Todėl, remiantis mokslininkų rekomendacijomis, šios savivaldybės turėtų skirti dėmesio neseniai netekusiems darbo ir padėti jiems pereiti į naujai sukurtas automatizacijai atsparias profesinio užimtumo sritis.

D tipui priskiriamos dvi savivaldybės – Birštono ir Palangos. Jų situacija yra kelianti nerimą, nes darbo vietų mažėjimas vyksta žemesnės automatizacijos rizikos srityse.

„Šios dvi savivaldybės patiria didžiausius iššūkius – jau dabar darbo vietos yra prarandamos ir tikėtina, kad dėl automatizacijos šis procesas tęsis ir ateityje. Šios dvi savivaldybės turėtų ypatingą dėmesį skirti trumpalaikių ir ilgalaikių perspektyvų gerinimui“, – sako doc. dr. Jonathan Boyd, ISM universiteto dėstytojas.

Mokslininkai taip pat atidžiai išnagrinėjo pramonei 4.0 aktualius užimtumo sektorius ir nustatė, kad ten situacija yra geresnė (ypač Kauno ir Vilniaus miestuose).

Tiesioginės užsienio investicijos turėtų būti skirstomos tolygiau

Tyrėjai taip pat atrado keletą esminių faktorių, lemiančių savivaldybėse kuriamų darbo vietų atsparumą automatizacijai.

Svarbiausias faktorius, susijęs su darbo vietų rizika, yra prekybai atviro sektoriaus dydis. Šiuo metu dauguma tokių darbo vietų yra didesnėje automatizacijos rizikoje. Pasak mokslininkų, tikėtina, jog ši problema egzistuoja dėl to, kad žemo našumo darbo vietas gamintojai išlaiko Lietuvos darbininkams mokėdami žemus atlyginimus. Būtent šie darbai yra didelėje automatizacijos rizikoje.

Tyrimas taip pat atskleidė, kad automatizacijos riziką mažina tiesioginės užsienio investicijos (TUI). Šios darbo vietos pasižymi didesniu kapitalu ir aukštosiomis technologijomis, o tokia kombinacija jas ilguoju periodu daro saugesnėmis. Mokslininkai taip pat pateikė išvadas, kad tiesioginės užsienio investicijos regionams turėtų būti skirstomos tolygiau ir mažinti dabar egzistuojantį disbalansą.

Pavyzdžiui šiuo metu TUI vienam gyventojui Vilniuje sudaro virš 20000 eurų, tuo tarpu Pasvalyje – tik kiek daugiau nei 300 eurų. Siekiant integralaus augimo ši situacija laikoma didele kliūtimi.

Ar didėjantis našumas reiškia, kad darbuotojų padėtis blogės?

Tyrimo autoriai taip pat išanalizavo tūkstančių visos Lietuvos įmonių pastarojo dešimtmečio duomenis. Rezultatai rodo, kad kai įmonės patiria našumo augimą, atlyginimai nebūtinai auga kartu su juo. Nors šis rezultatas gali

pasirodyti neigiamas, tačiau iš tiesų jis taikytinas tik stagnuojančioms įmonėms (t. y. įmonės, kurių pajamos neauga).

„Žvelgdami į augančias, dinamiškas įmones stebime ir atlyginimų augimą. Taigi, atsakymas į populiarų klausimą, ar iš ketvirtosios pramonės revoliucijos darbuotojai išloš ar pralaimės, dar nėra aiškus. Sustabarėjusių įmonių darbuotojai pralaimės, tačiau taip pat bus daugybė laimėtojų – tikėtina, kad tai bus jaunesni, išsilavinę, didžiuosiuose miestuose gyvenantys darbuotojai. Tai reiškia, kad reikia imtis daugiau veiksmų siekiant ketvirtąją pramonės revoliuciją su jos naudomis plėsti ir į regionus“, – sako dr. Aras Zirgulis, ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto docentas, vienas iš studijos autorių.

Tyrimas taip pat patvirtino, kad našumo augimas yra susijęs su didesniu sumokėtu pelno mokesčiu. Taigi, pasak mokslininkų, didėjančias pelno mokesčio pajamas būtų išmintinga panaudoti siekiant palengvinti kai kurias dėl automatizacijos kylančias socialines problemas.

